

Apgrieztā PVN maksāšanas kārtība elektroierīcēm jau spēkā

Sabīne Vuškāne, ZAB "SORAINEN", Vecākā nodokļu menedžere

25. Apr. 2016

<http://ifinances.lv/raksti/nodokli/pievienotas-vertibas-nodoklis/apgriezta-pvn-maksasanas-kartiba-elektroiericem-jau-speka/8895>

Latvijā un arī Eiropā viena no aktualitātēm nodokļu jomā ir cīņa par pilnīgu pievienotās vērtības nodokļa (PVN) iekasēšanu. Lai noteiktu, cik lieli ir krāpšanās apmēri ar PVN katrā valstī, starptautiskajā praksē izmanto tā saucamo PVN plaisas (VAT gap) aprēķinu. Metodoloģijas, kā nosaka PVN plaisas apmērus Eiropā, ir plaši aprakstītas.

PVN plaisa parāda procentuālo starpību starp PVN, kurš būtu jāiekasē, un faktiski iekasēto PVN.

Krāpšanās PVN jomā ir būtiskākais iemesls, kas veido šo starpību, tomēr tā var rasties arī citu iemeslu dēļ – piemēram, ja uzņēmums kļūst maksātnespējīgs, ja PVN maksājumi tiek kavēti, statistiskās kļūdas dēļ u.tml.

Jaunākie pieejamie Eiropas Komisijas (EK) pētījumi rāda, ka 2012.gadā PVN plaisa Latvijā bija 34%. Salīdzinājumam – vidēji Eiropas valstīs PVN plaisa ir 16%. Tādējādi Latvija ierindojas valstu sarakstā ar augstākajiem PVN plaisas rādītājiem. No Eiropas Savienības (ES) valstīm vēl sliktāks PVN plaisas rādītājs 2012.gadā bija tikai Lietuvā, Rumānijā un Slovākijā.

Lai cīnītos pret krāpšanos PVN jomā, ES dalībvalstīs pastāv iespēja ieviest apgrieztās PVN maksāšanas režīmu nozarēs, kuras uzskatāmas par augstākā riska nozarēm un uzskaitītas ES Padomes [Direktīvas 2006/112/EK](#) par kopējo pievienotās vērtības nodokļa sistēmu (PVN direktīva) 199. un 199.a pantā. Apgrieztā PVN ieviešanai preču

un pakalpojumu, kas minēti [PVN direktīvas](#) 199.a pantā, piegādēm pat nav nepieciešams iepriekšējs saskaņojums ar EK. To skaitā:

- CO₂ emisijas kvotas;
- telefoni;
- mikroprocesori;
- gāze, elektrība un to sertifikāti;
- telekomunikāciju pakalpojumi;
- spēļu konsoles;
- planšetdatori un klēpjatori;
- cukurbietes un graudi;
- noteikti metāli, t.sk. dārgmetāli un investīciju zelts;
- lietotas mantas;
- mākslas, kolekciju un antikvārie priekšmeti.

Liela mēroga PVN izkrāpšanas dēļ Latvijā atsevišķās nozarēs PVN apgrieztā maksāšanas kārtība jau ir ieviesta:

- kokmateriāliem un ar tiem saistītajiem pakalpojumiem jau vairāk nekā 10 gadus;
- būvniecībai un metāllūžņiem – pēdējos gados.

Reaģējot uz tirgus un ekonomisko situāciju elektronikas tirdzniecības nozarē, vairākās valstīs jau agrāk bija ieviesta apgrieztā PVN maksāšanas kārtība, un 01.04.2016. šāda kārtība stājās spēkā arī mobilo telefonu, planšetdatoru, klēpjatoru un integrālās shēmas ierīču piegādēm Latvijā.

Kādi normatīvie akti regulē jauno kārtību?

Kādām precēm un pakalpojumiem jāpiemēro apgrieztā PVN maksāšanas kārtība, regulē šādi normatīvie akti:

- [PVN direktīva](#) (199.a pants) – nosaka nozares, kurās ir pieļaujama apgrieztās kārtības ieviešana dalībvalstīs;
- Pievienotās vērtības nodokļa likuma (PVN likums) [143.¹pants](#) – "Īpašs nodokļa piemērošanas režīms mobilo telefonu, planšetdatoru, klēpjatoru un integrālās shēmas ierīču piegādēm";

- Valsts ieņēmumu dienesta (VID) [skaidrojošais materiāls](#) par precēm, kurām piemērojama apgrieztā PVN maksāšanas kārtība no 01.04.2016.;
- [14.03.2015. VID uzziņa](#).

Kas mainījies no 1.aprīļa?

Izmaiņas, kas stājas spēkā no 1.aprīļa, īsumā izklāstītas tabulā.

	Līdz 1.aprīlim	No 1.aprīļa
Prece	Mobilais telefons 1000 EUR	Mobilais telefons 1000 EUR
Rēķins	Ar PVN 21%, 210 EUR	Bez PVN
Rēķinā iekļautā informācija	-	Norāde: apgrieztā PVN maksāšana
Naudas norēķins	Skaidrā vai bezskaidrā naudā	Tikai bezskaidrā naudā
Deklarēšanas pienākums	Pārdevējs: 41.aile, 52.aile Pircējs: 62.aile Pielikumos: PVN 1 I un III darījumus zem 1430 EUR nenorāda atsevišķi	Pārdevējs: 41.1 aile Pircējs: 52. un 62.aile Pielikumos: PVN 1 I (kods R4) un III katru darījumu norāda atsevišķi, arī darījumus zem 1430 EUR

Salīdzinot ar iepriekšējo kārtību, no naudas aprites tiek izslēgtas PVN summas, kuras jaunajā kārtībā tiek aprēķinātas "virtuāli". Par PVN summu nenotiek norēķins naudā, bet par aprēķināšanu un uzrādīšanu PVN deklarācijā ir atbildīgs preces pircējs, kuram ir arī tiesības atskaitīt aprēķināto PVN kā priekšnodokli proporcionāli apliekamo darījumu īpatsvaram.

Kontroles nolūkos:

- norēķins par šīm precēm notiek tikai bezskaidrā naudā;
- abas puses – gan pircējs, gan pārdevējs – uzrādīs pārdotās / iegādātās preces PVN deklarācijas pielikumā (no jebkādas summas, nepiemērojot 1430 EUR sliekšni).

Kādām precēm piemēro un kādām nepiemēro apgriezto PVN maksāšanas kārtību?

VID metodiskajā materiālā apkopota informācija par konkrētiem muitas kombinētās nomenklatūras (KN) preču kodiem, kam piemērojama apgrieztā PVN maksāšanas kārtība. Konkrētāk skaidrotas atsevišķas preču piegādes, proti:

- preces, kurām piemērojama apgrieztā PVN maksāšanas kārtība:
 - mobilie telefoni, planšetdatori, klēpjatori, integrālās shēmas ierīces;
 - integrālās shēmas ierīces, piemēram, mikroprocesori un centrālie procesoru bloki pirms to integrēšanas galapatēriņam paredzētajos produktos;
 - mobilo telefonu, klēpjatoru, planšetdatoru aksesuāri (piemēram, akumulatori, savienotājkabeļi, lādētāji), ja tie tiek pārdoti komplektā ar šīm ierīcēm;
 - e-grāmatu lasītāji;
 - instalētas programmatūras piegāde, ja tā tiek piegādāta vienā komplektā (OEM – *Original Equipment Manufacturer*) ar mobilo telefonu, klēpjatoru, planšetdatoru un tā ir lietojama ar šo ierīci;
- preces, kurām nav piemērojama apgrieztā PVN maksāšanas kārtība:
 - integrālās shēmas ierīce ir iebūvēta precē, kas nav mobilais telefons, planšetdators, klēpjators, piemēram, televizorā, drukas iekārtā, kopētājā, monitorā, pulkstenī, kalkulatorā, bezvadu piekļuves punktā, galda telefonā, automašīnā, motociklā, apkures katlā, DVD un CD atskaņotājā, pastiprinātājā, elektroniskajā termometrā, kafijas aparātā, LED spuldzītē vai tml.;
 - aksesuāri, kas tiek pārdoti atsevišķi;
 - programmatūra, kas tiek pārdota atsevišķi;
 - preču daļām vai sagatavēm, kas nav integrālo shēmu ierīces un kuru pielietojums, funkcija un gala produkts būs attiecīgi mobilais telefons, klēpjators vai planšetdators, kuru piegāde notiks atsevišķi no mobilā telefona, planšetdatora vai klēpjatora.

Kādās situācijās apgriezto maksāšanas kārtību nav iespējams piemērot?

Neskatoties uz to, ka ir pietiekami precīzi noteikts, vai konkrētajai precei ir piemērojama apgrieztā PVN maksāšanas kārtība, pamatojoties uz KN kodu, jāatceras vēl vairāki faktori, kas jāpārbauda, veicot darījumu:

- abām iesaistītajām personām – gan pircējam, gan pārdevējam – jābūt reģistrētam kā PVN maksātājam Latvijā;
- norēķinam starp šīm personām jānotiek bezskaidrā naudā.

Līdz ar to var veidoties situācijas, kad apgrieztā PVN maksāšana nav piemērojama arī tad, ja pašas preces veids atbilst noteiktajiem aprakstiem un KN kodiem. Turpinājumā tabulā uzskaitīšu iespējamus variantus, kad apgrieztā PVN piemērošanas kārtība nevar tikt piemērota.

Situācija	Darbības
Pircējs piedāvā norēķinu skaidrā naudā	Vispārīgā kārtība
Pircējs piedāvā norēķinu karti, bet nav pārliecības, ka norēķinu karte pieder uzņēmumam	Vispārīgā kārtība vai arī izraksta avansa rēķinu, piemērojot īpašo PVN piemērošanas režīmu, un preču pircējam samaksa jāveic ar kredītiestādes pārskaitījumu
Pircējs izmanto dāvanu kartes	Vispārīgā kārtība

Ņemot vērā, ka preču piegādes, kurām PVN piemērots apgrieztā kārtībā, jāatspoguļo PVN deklarāciju pielikumos no jebkuras summas (nav 1430 EUR sliekšņa), VID varēs operatīvi konstatēt, vai gan preču piegādātājs, gan saņēmējs ir deklarējis šādu piegādi / preces saņemšanu.

Problēmas vienlaicīgi varētu būt ar pircējiem, kuriem PVN atskaites periods ir garāks nekā mēnesis, piemēram, ceturksnis vai pusgads. Lai gan atbildība par PVN aprēķināšanu ir preču saņēmējam, ar šādiem sadarbības partneriem piegādātājam būtu jāievēro lielāka piesardzība un jānodrošinās, lai preču piegādātājs no savas puses ir izpildījis visas [PVN likuma](#) prasības un pārliecinājies, ka tam bija pamats piemērot apgriezto PVN maksāšanas kārtību.

Ja piegādātājs būs izpildījis visus [likumā](#) minētos kritērijus apgrieztās PVN maksāšanas kārtības piemērošanai, atbildība par to, vai prece tiek izmantota apliekamo darījumu nodrošināšanai, gulsies uz pircēju.

Kopumā valsts iniciatīva ieviest apgriezto PVN maksāšanu mobilajiem telefoniem, planšetdatoriem, klēpj datoriem un integrālās shēmas ierīcēm ir vērtējama pozitīvi, jo novērš iespējamo krāpšanos ar šīm precēm un veicina godīgu konkurenci.